

DOI: [10.32702/2307-2156-2021.7.29](https://doi.org/10.32702/2307-2156-2021.7.29)

УДК: 35.077

Н. П. Король,
керівник апарату, Вінницький апеляційний суд
ORCID ID: 0000-0002-7135-3714

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ З МІЖНАРОДНИМИ ОРГАНІЗАЦІЯМИ ЩОДО МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

N. Korol
Chief of staff, Vinnytsia Court of Appeal

INTERACTION OF PUBLIC AUTHORITIES WITH INTERNATIONAL ORGANIZATIONS REGARDING LOCAL DEVELOPMENT

У статті досліджено особливості взаємодії органів публічної влади з міжнародними організаціями. Зазначено, що налагодження співпраці органів публічної влади з міжнародними організаціями сприятиме дотриманню принципів верховенства права та закону, прав і обов'язків людини й громадянина, розвитку громадянського суспільства. З'ясовано, що співробітництво з авторитетними міжнародними організаціями дозволяє задіяти багатосторонні механізми взаємодії та визначити напрями інституціональних та структурних змін. Обґрунтовано місцевий розвиток як усвідомлену, планомірну діяльність органів влади, спрямовану на розвиток територіальної громади за для покращення умов та рівня життя мешканців через розробку і впровадження стратегій та програм. Показано, що співробітництво з міжнародними організаціями забезпечує підтримку на шляху до подолання бідності, розвитку людського потенціалу, захисту довкілля і просування демократичного врядування. Названо міжнародні організації, які на сьогодні співпрацюють з Україною і зазначено напрями їх діяльності. Зазначено, що удосконалення інституційних механізмів у сфері співробітництва передбачає посилення їх ролі як координуючих інститутів співпраці та розширення повноважень місцевого самоврядування у здійсненні міжнародних зв'язків.

The article examines the features of interaction of public authorities with international organizations. It is noted that the establishment of cooperation between public authorities and international organizations will promote the principles of the rule of law, the rights and responsibilities of man and citizen, the development of civil society. It was found that cooperation with authoritative international organizations allows to use multilateral mechanisms of interaction and to determine the directions of institutional and structural changes. Local development is substantiated as a conscious, planned activity of the authorities aimed at the development of the territorial community to improve the living conditions and living standards of residents through the development and implementation of strategies and programs. It has been shown that cooperation with international organizations provides support on the path to overcoming poverty, developing human potential, protecting the environment and promoting democratic governance. The international organizations that currently cooperate with Ukraine are named and the directions of their activity are indicated. It is determined that the projects of international donor organizations

not only accelerate the movement of Ukrainian communities to European standards, form a strong civil society, but also help increase socio-economic development of communities, provide opportunities for local governments to master the latest approaches to governance and local issues. It is determined that international organizations are the most common type of international entities that exercise public control over elections in Ukraine through their missions. The results of the observers' work are conclusions about the fairness and democracy of the electoral process. It is noted that the improvement of institutional mechanisms in the field of cooperation involves strengthening their role as coordinating institutions of cooperation and expanding the powers of regional authorities and local governments in the implementation of international relations.

Ключові слова: органи публічної влади; міжнародні організації; взаємодія; місцевий розвиток; партнерські засади.

Key words: public authorities; international organizations; interaction; local development; partnership principles.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. На сучасному етапі міжнародні організації як форма міжнародного співробітництва та багатосторонньої дипломатії відіграють надзвичайно важливу роль. Україна бере активну участь у формуванні політичних умов на міжнародній арені тим, що є членом багатьох впливових міжнародних організацій, в межах яких вона провадить активну роботу. Вхідження України до міжнародного співтовариства вимагає досягнення та дотримання відповідних засад та стандартів публічного управління та розвитку.

Міжнародне співтовариство має беззаперечний вплив на органи публічної влади – з їх допомогою визначаються моделі обов'язкової, можливої та неприпустимої поведінки при здійсненні суб'єктами публічного управління своїх повноважень, серед іншого, і на місцевому рівні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Протягом останнього часу вивченню теоретичних та практичних аспектів взаємодії органів публічної влади з міжнародними організаціями та розвитку зовнішньої політики присвячено багато праць відомих вітчизняних науковців, серед яких: Т. Алексєєва, М. Антонович, І. Бабець, Т. Бельська, О. Буткевич, С. Віднянський, Т. Герасимчук, С. Горбатюк, А. Донець, А. Киридон, В. Ковалевський, Ю. Козак, З. Кутайні, А. Мартинов, А. Мокій, А. Овчаренко, В. Теліпка, А. Ткач, С. Троян, В. Шамрай, Т. Яхно. Однак поза увагою науковців і досі залишаються проблеми, пов'язані з питаннями взаємодії органів публічної влади та міжнародних організацій щодо місцевого розвитку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає у дослідженні особливостей взаємодії органів публічної влади з міжнародними організаціями щодо місцевого розвитку, вивченні напрямів такого партнерства в процесі становлення української держави.

Вклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Питання становлення та розвитку сучасного співробітництва органів публічної влади з міжнародними організаціями на сьогодні є актуальними та відкритими. Вони передбачають політико-правовий аналіз різних структур, які впливають на процес упровадження реформ як базису формування публічного управління в українській державі [1].

Відповідно набуває актуальності питання вдосконалення співпраці органів публічної влади з міжнародними організаціями, що сприятиме дотриманню принципів верховенства права та закону, прав і обов'язків людини й громадянина, а також забезпечення їх захисту, розвитку громадянського суспільства.

Зовнішнє співробітництво визначає напрями інституціональних та структурних змін, дозволяє отримати підтримку, налагодити партнерські відносини. Пріоритетним напрямом стає співробітництво з авторитетними міжнародними організаціями, що дозволяє задіяти багатосторонні механізми взаємодії. Відтак, доцільним та необхідним є аналіз напрямків такого співробітництва як чинника місцевого розвитку, виокремити пріоритетні напрями подальшого його поглиблення. З огляду на процеси децентралізації в Україні, важливим залишається дослідження форм, інструментів та напрямків співробітництва з міжнародними організаціями саме на місцевому рівні.

В статті 1 Конституції України закріплено, що Україна є суверенною і незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою. Проголошенням демократичного, соціального і правового статусу України, законодавець створив конституційні передумови для подальшої реалізації названих принципів. Процеси розбудови в Україні правової держави, а також становлення громадянського суспільства тривають.

Громадянське суспільство найбільш ефективно діє на регіональному та місцевому рівнях, де будуються відносини органів публічної влади та громадян з метою вирішення питань організації життєвого простору, зокрема шляхом взаємодії з регіональною та місцевою владою. Якщо на державному рівні можемо говорити про те, що без громадянського суспільства немає правової держави, а без правової держави є неможливим становлення повноцінного громадянського суспільства, то на місцевому рівні територіальні громади, як

частина суспільства, також впливають на становлення правової державності через публічно-управлінські процеси, зокрема ті, які стосуються прийняття публічно-управлінських рішень, удосконалення правової бази стосовно реалізації ними права на місцеве самоврядування [2].

Сучасна демократична держава має не тільки визнавати можливість існування у ній місцевого самоврядування, а й усяляко підтримувати його та сприяти подальшому розвитку, оскільки без нього сьогодні неможливо уявити громадянське суспільство взагалі [3].

Ми розуміємо місцевий розвиток у такому контексті, в якому це поняття використовується європейською цивілізацією, а саме як керований процес, спрямований на створення передумов для задоволення економічних, соціальних та інших потреб нинішнього покоління без шкоди для майбутніх поколінь.

Під місцевим розвитком, зазвичай, розуміється усвідомлена, планомірна діяльність органів влади, спрямована на розвиток територіальної громади з метою стабільного покращення умов та рівня життя мешканців [4]. Такий розвиток включає стратегії та програми, здійснення яких дозволяє громаді пристосовуватися до економічних змін задля поліпшення свого конкурентного положення з огляду на вирішальні фактори:

- людські ресурси;
- інформацію та технології;
- капітал та інфраструктуру [5].

Ефективне управління місцевим розвитком пов'язане з розумінням світових тенденцій та використанням закономірностей глобальної економіки на користь розвитку громади [6].

У рамках проведення реформи з децентралізації влади Україна розвиває міжнародне партнерство з країнами Європейського Союзу та міжнародними донорськими організаціями [7]. Залучення міжнародних організацій, зростання довірливих відносин між державами та поглиблення регіональних інтеграційних зусиль в Європі є відображенням ступеня інституціоналізації міжнародної політики, об'єктивної тенденції до інтернаціоналізації багатьох сторін життя суспільства. Співпраця з міжнародними організаціями набуває ознак міжнародного урядування.

На сучасному етапі співробітництва міжнародні організації відіграють важливу роль подальшого сталого розвитку України, підтримуючи стратегічні ініціативи, спрямовані на розвиток потенціалу, аби сприяти всебічному зростанню і сталому розвитку. Партнерство з державними, регіональними та місцевими органами влади, громадянським суспільством і приватним сектором забезпечує підтримку на шляху України до подолання бідності, розвитку людського потенціалу, досягнення справедливих результатів, захисту довкілля і просування демократичного врядування. Цілі сталого розвитку можуть бути досягнуті лише за умов відданості принципам глобального партнерства і співпраці. Сталого розвитку не можна досягти без істотного перетворення того, яким чином ми будемо місцевий рівень, зокрема, в умовах нової політики децентралізації.

Так, міжнародними інституціями рекомендовано концепцію Доброго врядування (Good Governance) як засіб забезпечення досягнення цілей розвитку за умов глобалізації, швидких змін середовища, акценту на людину, а також забезпечення прав людини, демократії участі кожного та необхідність підвищення якості послуг для людей.

Відповідно до Стратегії інновацій та доброго врядування на місцевому рівні, рекомендованої до впровадження 15-ю сесією Конференції європейських міністрів, відповідальних за місцеве і регіональне управління, добре врядування необхідне для всіх рівнів публічного управління. На місцевому рівні це є фундаментально важливим, оскільки органи місцевого самоврядування є найближчими до громадян та забезпечують їх основними послугами, і на цьому рівні вони можуть найкраще відчувати причетність до публічної діяльності.

На сьогодні Україна налагодила співпрацю з міжнародними організаціями за допомогою різних інструментів (переважно, це – програми та проекти) у сфері реформи врядування, природоохоронної та енергетичної політики з акцентом на інноваційному й енергоефективному економічному розвитку, що забезпечує збереження довкілля, підтримки миру та відновлення постраждалих від конфлікту регіонів.

Проекти міжнародних донорських організацій дозволяють не тільки пришвидшити рух українських громад до європейських стандартів, формують міцне громадянське суспільство, але й безпосередньою технічною допомогою допомагають крок за кроком підвищити соціально-економічний розвиток громад, забезпечують можливості для органів місцевого самоврядування опанувати новітні підходи до управління і вирішення питань місцевого значення. Варто назвати міжнародні організації, які на сьогодні співпрацюють з Україною і напрями їх діяльності.

Програма Європейського Союзу із фінансової та технічної співпраці підтримує перспективний план дій України щодо впровадження реформ. Більше 250 проектів нині здійснюються в широкому спектрі галузей, регіонів і міст України. Допомога ЄС зосереджується зокрема на підтримці демократичного розвитку і правильного керування, реформ регулювання й зміцнення адміністративного потенціалу, розвитку інфраструктури та ядерної безпеки. Фінансування Європейським Союзом проектів в Україні здійснюється у формі грантів, контрактів і зростаючої підтримки бюджету [8].

Програма розвитку ООН (ПРООН) є глобальною мережею ООН в галузі розвитку, організацією яка виступає за позитивні зміни та надає країнам доступ до джерел знань, досвіду та ресурсів задля допомоги людям в усьому світі будувати краще життя. Співпрацює з 177 країнами світу, допомагаючи їм знаходити власні шляхи розв'язання глобальних та національних проблем в галузі людського розвитку. Покращуючи свої власні можливості, вони мають змогу використовувати досвід та знання співробітників ПРООН та широкого кола партнерів. В Україні їхні три головні сфери діяльності в галузі розвитку зосереджуються на

демократичному врядуванні та місцевому розвитку; подоланні бідності, досягненні процвітання та українських Цілей розвитку тисячоліття; на енергетиці та навколишньому природному середовищі [9].

SDC – Швейцарське агентство з питань розвитку і співробітництва. Співробітництво Швейцарії з країнами Східної Європи та колишнього Радянського Союзу підтримує перехід до верховенства права, демократії та соціально-орієнтованої ринкової економіки шляхом обміну знаннями та надання допомоги у вирішенні проблем. Швейцарська агенція розвитку та співробітництва робить внесок у зміцнення демократичних інституцій, ефективного врядування та стабільних умов економіки в колишніх країнах соціалістичного табору. Серед основних видів діяльності: підтримка соціальних, правових та економічних реформ; професійна освіта для молоді та безробітних; покращення базової інфраструктури, зокрема в галузі здоров'я та водопостачання; розвиток сільської місцевості. Приблизно 53% ресурсів інвестовано в країни Західних Балкан (Албанія, Боснія та Герцеговина, Македонія, Сербія та Косово). Близько 47% бюджету йде до проектів, які впроваджуються у колишніх радянських республіках (Південний Кавказ, Центральна Азія, Україна та Молдова) [8].

GIZ – Німецьке товариство міжнародного співробітництва. Є федеральною установою, що підтримується і утримується Урядом Німеччини. Глобальною метою GIZ є підтримка людей та спільнот у країнах, що розвивається, в країнах з перехідною економікою, розвинених країнах. Мета організації в Україні – сприяння міжнародній співпраці задля сталого розвитку та проведення міжнародної освітньої роботи [10].

SIDA – Шведське агентство з питань міжнародного співробітництва і розвитку, є державною установою при Міністерстві закордонних справ. З Україною SIDA співпрацює з 1995 року. Серед проектів – підтримка вступу України до Світової організації торгівлі, проекти в області розвитку ринкової економіки, декоративної культури, системи соціального захисту, охорони навколишнього середовища, освіти [11].

Метою діяльності Канадської програми міжнародного розвитку є сприяння країнам, що розвиваються у їхньому прагненні досягти сталого економічного та соціального розвитку у відповідності до їхніх потреб шляхом співпраці з ними у проведенні заходів, спрямованих на розвиток, надання гуманітарної допомоги і, таким чином, сприяння поширенню соціальної справедливості, міжнародної стабільності та довготривалих відносин на користь світової спільноти, що відповідає політичним та економічним інтересам Канади за кордоном. Метою програм технічної співпраці Канади із Україною є сприяння успішній інтеграції України до світової ринкової економіки, а також надання допомоги в мирному розвитку демократичної системи врядування на основі верховенства права [12].

Головна місія USAID в Україні полягає у наданні допомоги в процесі переходу країни до демократії та ринкової економіки. USAID також підтримує діяльність, спрямовану на зменшення негативних наслідків перехідного періоду для найвразливіших верств населення. Україна відіграє критично важливу роль у заходах американської державної допомоги, мета яких – надати підтримку країнам колишнього СРСР у становленні інститутів демократії та глобально інтегрованої ринкової економіки. Аби сприяти Україні у виконанні цього завдання – побудові демократичної, безпечної та заможної країни – USAID об'єднує свої зусилля з зусиллями українців у розвитку прозорих і підзвітних процесів врядування з залученням до них переважної частини громадян, у забезпеченні стійкого економічного розвитку на широкій суспільній базі та у розширенні доступу українців до медичних послуг. До сфери першочергової уваги Агентства також належать боротьба з торгівлею людьми та підтримка Чорнобильського фонду «Укриття» в рамках міжнародної програми, у якій задіяні ще кілька іноземних донорів [13].

Місія Міжнародного фонду «Відродження» – фінансово й організаційно сприяти становленню відкритого, демократичного суспільства в Україні шляхом підтримки значущих для його розвитку громадських ініціатив. Міжнародний фонд «Відродження» розподіляє гранти між організаціями, що працюють на розвиток суспільства. Самостійно чи в партнерстві з іншими організаціями фонд ініціює та втілює проекти, важливі для соціального та політичного розвитку України. Серед іншого він організовує та підтримує громадські обговорення на політичні, соціальні чи міжнародні теми, організовує публікацію інформаційних матеріалів, опитування та громадські кампанії, конференції, семінари та круглі столи, запроваджує програми мікрогрантів для підтримки громадських ініціатив, що слугують інтересам суспільства [14].

Місія Фонду «Східна Європа» – сприяти соціальному та економічному розвитку України, мобілізуючи ресурси, зміцнюючи громади та підтримуючи партнерство громади, влади та бізнесу. Фонд Східна Європа допомагає громадянам будувати власне майбутнє. Фонд Східна Європа переконаний, що найбільш ефективно виконати свою місію він зможе: сприяючи побудові стійких партнерств громади, влади та бізнесу; посилюючи потенціал місцевих організацій; підтримуючи створення та поширення інноваційних моделей розвитку та сприяючи налагодженню співпраці серед своїх партнерів [8; 15].

Варто зазначити важливу роль міжнародних організацій щодо фінансування місцевого розвитку. Так, Міжнародний банк реконструкції та розвитку (МБРР) відповідно до свого мандата кредитує державний сектор і надає державні гарантії. На сьогодні в Україні реалізуються вісім інвестиційних проектів МБРР у сферах соціальної політики, охорони здоров'я, енергетики, інфраструктури, муніципального кредитування. Позики в сумі від 150 до 450 млн дол. надано на вигідних умовах (з одноразовою комісією 0,25%, терміном кредитування 17-30 років і пільговим періодом 4-10 років). Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), що є банком Європейського Союзу, останні роки надає Україні найбільші обсяги інвестиційного кредитування серед міжнародних фінансових інституцій. Кредитує в основному енергетику, інфраструктуру та муніципальний сектор, допомагає відновити муніципальну та соціальну інфраструктуру в регіонах України, що постраждали внаслідок воєнного конфлікту. Кредитні кошти надано на 25 років, що дає можливість реалізувати цей проект і вчасно повернути кредитні кошти. Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) є третім найбільшим

міжнародним банком за обсягами кредитування в Україну та, крім державного сектора, кредитує і приватний. Головні напрями кредитування: енергетика, інфраструктура та фінансовий сектор. Щорічно ЄБРР спрямовує в Україну від 600 млн до 1 млрд євро [16].

Важливим є те, що у співпраці міжнародні організації сприяють у питаннях розвитку громадянському суспільству та місцевим громадам. Вони допомагають розв'язувати проблеми глобальних і національних викликів у сфері розвитку через впровадження низки ініціатив. Одночасно суттєвим чинником успішних трансформаційних перетворень є, серед іншого, практики застосування демократії, виявом якої є проведення періодичних місцевих виборів. Вони не лише забезпечують реалізацію права кожного громадянина на участь у вирішенні питань місцевого значення, але й впливають на рівень довіри громадськості до обраної місцевої влади.

Демократія є головною гарантією безпеки, процвітання і свободи, має спиратися на верховенство права та підтримуватися належним управлінням. Право мешканців міст брати участь у прийнятті рішень, що стосуються їх власного розвитку та розвитку міст, де вони проживають, закріплено на міжнародному та національному рівнях [17].

Для забезпечення належного рівня місцевого розвитку трансформаційні процеси повинні відповідати міжнародним і національним стандартам, бути неупередженими та відкритими. Явище міжнародних правових стандартів дослідники справедливо пояснюють процесами глобалізації, подолання негативних наслідків якої неможливе без одностайного застосування державами принципу верховенства права [18]. Міжнародні орієнтири, направлені на подальший розвиток громадянського суспільства та забезпечення прав людини і основних свобод, спонукають органи публічної влади залучати у сфері місцевого розвитку впливові та авторитетні міжнародні організації.

Міжнародні організації є найбільш поширеним видом міжнародних суб'єктів, що здійснюють громадський контроль за виборами в Україні через свої місії. Результатами роботи спостерігачів є висновки щодо чесності й демократичності виборчих процесів.

Запорукою забезпечення виборчих прав громадян є дотримання принципів та стандартів міжнародного рівня. Одне з вагомих прав людини – вибір своїх представників до представницького органу, мають реалізовуватись у спосіб, що виключає будь-які сумніви виборця щодо легітимності обраної влади. З огляду на те, що сталий місцевий розвиток без обрання легітимної влади є неможливим, співпраця з міжнародними організаціями у даній сфері є винятково важливою.

За таких обставин, актуалізуються питання взаємодії органів публічної влади з міжнародними організаціями у розбудові виборчих процесів, упровадження міжнародних стандартів до виборчих процесів на місцевому рівні, активізації потенціалу місцевих спостерігачів. Очевидно, що взаємодія та підтримка міжнародних організацій є важливою в усіх сферах життєдіяльності громади. Разом з тим, першочерговим завданням є обрання місцевої влади у спосіб, який забезпечить свободу вибору виборця.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Взаємодія держав з міжнародними організаціями набирає обертів та актуальності, що відповідає гострій необхідності об'єднувати або розподіляти ресурси для організації ефективної роботи.

Зважаючи на складне фінансове становище України, важливим завданням залишається посилення взаємодії з міжнародними організаціями. Доцільно удосконалити процеси моніторингу та контролю за цільовим витрачанням коштів, що надходять від інституційних донорів відповідно до міжнародних принципів надання міжнародної технічної допомоги. Слід удосконалити інституційні механізми у сфері співробітництва, що передбачає посилення їх ролі як координуючих інститутів співпраці та розширення повноважень регіональної влади й місцевого самоврядування у здійсненні міжнародних зв'язків.

Поглиблення міжнародного співробітництва України за провідними напрямками сприятиме розвитку партнерства. Це забезпечить розширення участі вітчизняних суб'єктів господарювання у міжнародній науково-виробничій кооперації на основі інформаційної та організаційної підтримки взаємних контактів наукових та науково-виробничих установ.

Наразі відсутні сталі практики партнерства інститутів державного управління та громадянського суспільства у таких сферах, як формування державної політики, її моніторинг, громадський контроль за діяльністю центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, установ з бюджетним фінансуванням тощо. На наш погляд доцільним є утвердження партнерських засад діяльності державних організацій та поширення державно-приватного партнерства; налагодження міжнародного співробітництва; розвиток мережевого суспільства. Розумне врядування та баланс між економічним прогресом і екологією на місцевому та регіональному рівнях, забезпечить поступальний місцевий розвиток громад.

Список літератури.

1. Пухтецька А. А. Принцип верховенства права: Сучасні Європейські доктрини як орієнтир для реформування національного законодавства. *Вісн. НАН України*. 2010. № 3. URL: <https://cutt.ly/nbI9H22>
2. Конституція України. URL: <https://cutt.ly/AWRvNxD>
3. Парламентські процедури. Посібник для депутатів місцевих рад та активістів громад. URL: <https://cutt.ly/AWRjloM>
4. Місцевий економічний розвиток в Україні: досвід проекту МЕРМ у впровадженні інноваційних інструментів розвитку міст. URL: <http://2.auc.org.ua/page/%C2%ABmistsevii-ekonomichnii-rozvitok-mist-ukraini%C2%BB-merm>
5. Гордєєв О. К. Забезпечення сталого місцевого розвитку: підходи, принципи, складові.

URL:<https://cutt.ly/UWYpuYK>

6. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Асоціація міст України. Київ, ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 256 с.

7. Пальчук В. Децентралізація та розвиток міжнародного партнерства. *Україна: події, факти, коментарі*. 2019. № 13. С. 54–62.

8. Програма Європейського Союзу. URL : <http://eeas.europa.eu/>

9. Програма розвитку ООН (ПРООН). URL : <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/>

10. Швейцарське агентство з питань розвитку і співробітництва. URL : <https://www.eda.admin.ch>

11. Німецьке товариство міжнародного співробітництва. URL : <https://www.giz.de/en/worldwide/32413.html>

12. Шведське агентство з питань міжнародного співробітництва і розвитку. URL : www.sida.se/English/where-we-work/Europe/Ukraine/

13. Канадська програма міжнародного розвитку. URL : <http://www.international.gc.ca>

14. USAID – Агентство США з міжнародного розвитку. URL : <https://www.usaid.gov/where-we-work/europe-and-eurasia/ukraine>

15. Міжнародний фонд «Відродження». URL : <http://www.irf.ua>

16. Фонд «Східна Європа». URL : <http://www.eef.org.ua/>

17. Можливості для розвитку громад. URL : https://auc.org.ua/sites/default/files/library/dd_1_1.pdf

18. Кошти міжнародних фінансових інституцій є найдешевшим джерелом кредитів. URL : <https://dt.ua/finances/taki-deshevi-i-taki-nepotribni-krediti-320866.html>

19. Карий О. І., Панас Я. В. Місцеві ініціативи та залучення громадськості до здійснення місцевого самоврядування. Навчальний посібник для посадових осіб місцевого самоврядування. Київ, ТОВ «ПІДПРИЄМСТВО «ВІ ЕН ЕЙ», 2015. 176 с.

20. Ключковський Ю. Б. «До питання про природу міжнародних виборчих стандартів». URL : <https://cutt.ly/UWYIQ5A/>.

References.

1. Pukhtetska, A. A. (2010), “The principle of the rule of law: Modern European doctrines as a guideline for reforming national legislation”, *Visn. NAN Ukrainy*, vol. 3, [Online], available at: <https://cutt.ly/nbI9H22> (Accessed 6 July 2021).

2. Constitution of Ukraine, available at: <https://cutt.ly/AWRvNxD> (Accessed 6 July 2021).

3. *Parlamentski protsedury. Posibnyk dlia deputativ mistsevykh rad ta aktyvistiv hromad* [Parliamentary procedures. A guide for local council deputies and community activists], [Online], available at: <https://cutt.ly/AWRjloM> (Accessed 6 July 2021).

4. Local economic development in Ukraine: the experience of the MEDM project in the implementation of innovative tools for urban development, [Online], available at: <http://2.auc.org.ua/page/%C2%ABmistsevii-ekonomichnii-rozvitok-mist-ukraini%C2%BB-merm>

5. Hordieiev, O. K. “Ensuring sustainable local development: approaches, principles, components”, [Online], available at: <https://cutt.ly/UWYpuYK> (Accessed 6 July 2021).

6. Vasylichenko, H. Parasiuk, I. and Yeremenko N. (2015), *Planuvannia rozvytku terytorialnykh hromad. Navchalnyi posibnyk dlia posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia* [Territorial community development planning. Training manual for local government officials], Asotsiatsiia mist Ukrainy. TOV «PIDPRYIEMSTVO «VI EN EI», Kyiv, Ukraine, P. 256.

7. Palchuk, V. (2019), “Decentralization and development of international partnership”, *Ukraina: podii, fakty, komentari*, vol. 13, pp. 54–62.

8. Program of the European Union, available at: <http://eeas.europa.eu/>

9. United Nations Development Program (UNDP), [Online], available at: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/> (Accessed 6 July 2021).

10. Swiss Agency for Development and Cooperation, available at: <https://www.eda.admin.ch> (Accessed 6 July 2021).

11. German Society for International Cooperation, available at: <https://www.giz.de/en/worldwide/32413.html> (Accessed 6 July 2021).

12. Swedish Agency for International Cooperation and Development, available at: www.sida.se/English/where-we-work/Europe/Ukraine/ (Accessed 6 July 2021).

13. Canadian International Development Program, available at: <http://www.international.gc.ca> (Accessed 6 July 2021).

14. USAID - United States Agency for International Development, available at: <https://www.usaid.gov/where-we-work/europe-and-eurasia/ukraine> (Accessed 6 July 2021).

15. International Renaissance Foundation, available at: <http://www.irf.ua> (Accessed 6 July 2021).

16. Eastern Europe Foundation, available at: <http://www.eef.org.ua/> (Accessed 6 July 2021).

17. Opportunities for community development, available at: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/dd_1_1.pdf (Accessed 6 July 2021).

18. “Funds from international financial institutions are the cheapest source of credit”, [Online], available at: <https://dt.ua/finances/taki-deshevi-i-taki-nepotribni-krediti-320866.html> (Accessed 6 July 2021).

19. Karyi, O. I. and Panas, Ya. V. (2015), *Mistsevi initsiatyvy ta zaluchennia hromadskosti do zdiisnennia mistsevoho samovriaduvannia. Navchalnyi posibnyk dlia posadovykh osib mistsevoho samovriaduvannia* [Local initiatives and public involvement in local self-government. Training manual for local government officials], TOV «PIDPRYEMSTVO «VI EN EI», Kyiv, Ukraine, P. 176.

20. Kliuchkovskiy, Yu. B. “On the question of the nature of international election standards”, [Online], available at: <https://cutt.ly/UWYIQ5A/> (Accessed 6 July 2021).

Стаття надійшла до редакції 20.07.2021 р.